

HET KOLONIAAL WEEKBLAD

ORGAAN DER VEREENIGING

OOST EN WEST

OPGERICHT DOOR KOLONEL G.E.V.L. VAN ZUYLEN,
21 MAART 1900.

„HET KOLONIAAL BELANG IS EEN
ALGEMEEN NEDERLANDSCH BELANG”

□	Abonnementsprijs per jaar:	□	Prijs der Advertentiën:	□
□	Vrij aan huis of franco per post binnenland, bij vooruitbetaling	1.50	Per regel	f 0.15
□	Voor Oost-Indië en het Buitenland	4.—	Bij plaatsing van 500 regels	„ 0.12 1/2
□	Afzonderlijke nummers	0.05	„ „ „ 1000 „	„ 0.10

MEDEDEELINGEN of INGEZONDEN STUKKEN moeten worden geadresseerd „aan de Redactie-Commissie”, en gezonden aan de Presidente: 7a HEERENGRACHT, DEN HAAG.

□ Voor Administratie en Verandering van Woonplaats wende men zich tot den Heer W. VAN DER ZIJL, 51 Verhulststraat. □

Voor Advertentiën tot de Drukkerij „LUCTOR ET EMERGO”, AMALIA VAN SOLMSSTRAAT, Telefoon 4424, beiden DEN HAAG

Het hoofddoel der Vereeniging is:

Het verspreiden van populaire kennis omtrent onze Indië onder gansch het volk en het bevorderen der welvaart in die gewesten, om zodoende en ook door het verleen van onderlinge hulp, ware belangstelling en liefde te kweeken tusschen Nederland hier en ginds.

Het lidmaatschap bedraagt f 1.50 tot f — 's jaars, (voor Indië en het buitenland minstens f 2.50).

Zij die f 5.— of meer contribueeren of een gift in ééns schenken van f 100.—, zijn donateur(trice).

Aan alle donateurs en leden wordt kosteloos en franco het Koloniaal Weekblad toegezonden.

Inhoud van dit nummer.

Mededeelingen. — Perskroniek. — Uit de O.-I. Mail. — West-Indië. — Feuilleton. — Wat de Inlander zegt. — Wat de Chinees vertelt. — Van Vreemde Koloniën. — Oost- en West-Indisch Litteratuur overzicht. — Leeszaal. — Officiële Berichten. — Ledenlijst. — Ingezonden. — Passagierslijst.

MEDEDEELINGEN.

Van het Dag. Bestuur der Vereeniging:

1. Hoofdbestuursvergadering op Zaterdag den 30en October 1909, ten 2 1/2 ure namiddags in het lokaal der Vereeniging „Oost en West”, Heulstraat 17 te 's-Gravenhage.

(Ingevolge al. 1 art. 7 van het Huishoudelijk Reglement).

Agenda:

- Ingekomen schrijven van Curaçao;
- Mededeelingen betreffende informatiebureau, verspreiding van geschriftjes, aangaande betrekkingen in Indië, subsidiëering van tentoonstellingen, enz., hulp bij voorgekomen rampen, vertegenwoordiging in Indië;
- Verhooging van toelage voor Redactie van het Koloniaal Weekblad;
- Goedkeuring dat de penningmeester bij beschikking van het D. B. van 27 Juli 1904 sub 4 gemachtigd is met laatstbedoelde verhooging rekening te houden, te beginnen met het 2e halfjaar 1909;

idem ten opzichte van de verhooging der toelage van den secretaris en penningmeester;

- Voorstellen betreffende de uitgifte van het Koloniaal Weekbl.; eventuele verandering van drukker;
- Herziening van art. 13 der Statuten, wat betreft de bijdrage der afdelingen aan de kas van het Hoofdbestuur (zie Kol. Weekblad No. 37).

Hetgeen verder ter tafel zal worden gebracht.

Ten kantore Heulstraat 17 zijn alsnog verkrijgbaar:

- Een boekje over „Onze Oost, voor hen die er niet geweest zijn”, door J. H. en H. B.
Prijs 1 ex. à f 0.10.
Prijs 50 ex. à =2.80 en voor departementen en leden der Maatschappij tot Nut van het Algemeen 50 ex. à f 2.20, plus f 0.25 frankeerkosten.

b. Onze Oost II. Iets over den inlander en zijn zieleleven, door den heer T. J. Bezemer.

Prijs 1 ex. à f 0.05.

Prijs 50 ex. à f 2.— en voor departementen en leden der Maatschappij tot Nut van het Algemeen 50 ex. à f 1.55, plus f 0.25 frankeerkosten.

c. Nederlandsch Staatsblad 1907 No. 71, bevatte het Besluit op de Indische Bestuursopleiding.

Prijs 1 ex. à f 0.15 en de Nederlandsche Staatscourant 1909 no. 75 à f 0.10 (oproeping artsen).

d. Het Jaarboekje der Vereeniging over het jaar 1908 à f 0.25.

e. De werkring van den Controleur op Java, door J. H. Eijken, à f 0.40.

f. De Koninklijke besluiten betreffende opleiding voor militaire apothekers.

3e opgave der ingekomen giften, ten behoeve van de noodlijdenden te Kaliwoengoe en Loemadjang t/m den 4en October 1909.

28 Sept. Administratie Deventer Dagblad, f 5.—

29 „ L. H., Amsterdam, f 5.50.

29 „ Javanenvriend, Nunspeet, f 2.50.

30 „ A. D., Arnhem, f 2.—.

30 „ C. v. V., Leiden, f 5.—.

30 „ Mejlfr. S. de B., Gouda, f 2.50.

2 October Adm. v.h. Vaderland, 's-Hage, f 532.—.

4 „ Adm. Bredasche Courant, Breda, f 5.—.

Salto vorige opgave f 566.25.—

Totaal f 1125.75.

's-Gravenhage, 4 October 1909.

De penningmeester,
A. C. HARTING.

Van bovenstaand bedrag is voorloopig f 1000.— door bemiddeling van de Ned. handelsbank, bijkantoor te 's-Gravenhage, ter beschikking gesteld van onzen correspondent, den heer W. Boetje, referendaris b/h dep. v. finantiën te Batavia.

PERSKRONIEK.

INHOUD: Het Vaderland en het Algemeen Handelsblad over de Indische begroting. — Blanda in de Controleur over het boschwezen in Ned.-Indië. — De heer F. Fokkens over het desaonderwijs in de Nederlander.

Nog steeds artikelen over de indische begroting. Veel nieuws bevatten zij niet, hetgeen ook bezwaarlijk te verwachten is, daar de begroting zelve weinig perspectief opent. Volstaan wij daarom met de mededeeling van enkele indrukken. Zoo oordeelt het Vaderland aan het slot van een beschouwing twee artikelen:

„Vatten wij onzen indruk samen, dan kan niet gezegd worden, dat deze begroting geen vertrouwen wekt, hoewel wij aan den anderen kant allermint gerekend willen worden tot hen, die juichkrenten aanheffen over den gunstigen staat der Indische financiën. De waarheid ligt in het midden; en ook nu zal een voorzichtig financieel beheer plicht zijn.”

Het Algemeen Handelsblad meent, dat op menige bladzijde der indische begroting duidelijk „Indië vooruit” staat te lezen. Het blad is dan ook erg met deze begroting ingenomen. Het orgaan vervolgt:

„Wanneer we in het algemeen, behoudens enkele opmerkingen, ons zeer wel kunnen vereenigen met de wijze, waarop het door Indië opgebrachte geld zal worden besteed, kunnen wij niet nalaten, ten aanzien van twee der gedane voorstellen het een en ander in het midden te brengen.

In de eerste plaats hebben we op het oog den aankoop der lijn Batavia—Buitenzorg.

Wij geven toe, dat voor de wenschelijkheid, en zelfs voor de urgentie van dezen maatregel in de M. v. T. overtuigende motieven zijn aangevoerd, maar we kunnen niet nalaten de vraag te stellen, of de uitgaaf van zulk een groot bedrag, als voor dit doel is gevraagd, niet de uitvoering kan tegenhouden van onzes inziens in het algemeen belang meer urgente zaken, waarbij wij denken aan spoorwegaanleg op Sumatra, eindelijke voorziening in de dringende behoeften van verbetering der haven van Soerabaja, en zoo meer.

Mocht het antwoord op deze vraag bevestigend luiden, dan zouden wij, hoezeer het gewicht inziende van de vereeniging in ééne hand van het geheele spoorwegnet in West-Java, meenen, dat de te verkrijgen winst niet opweegt tegen het nadeel, dat uit dezen maatregel voor het algemeen zou voortvloeien.

Gaarne zouden we dus in dit opzicht de geruststellende verzekering ontvangen, dat deze maatregel de uitvoering van andere zaken van meer dringenden aard niet in den weg zal staan.

In de tweede plaats zij nog eens de aandacht gevestigd op de quaestie der verplaatsing van het Koloniaal Etablissement.

Het Etablissement is hier en blijve hier, waardoor het algemeen belang is gebaat, al zouden andere belangen wellicht gebaat zijn door eene verplaatsing naar elders.”

**

Naar aanleiding van twee studiën over het Indische boschwezen, een van de hand van den heer H. J. Kerbert in de Indische Gids, en een ander door den heer D. H. de Haas in het Lijdschrift van het Binnenlandsch Bestuur geplaatst, merkt Blanda in de Controleur op, dat het met dezen tak van dienst nog lang niet is, wat het eigenlijk behoorde te zijn. De heer Kerbert wil het staatstoezicht op de boschen in de Buitenbezittingen uitbreiden; de heer v. d. Haas wil de cultuur van wildhout op Java uitbreiden.

„Dit voorstel is dus in flagranten strijd, zegt „Blanda”, met dat van den heer Kerbert, die ter verwezenlijking van het zijne een zeker percentage — 5% — van de netto-opbrengst der djatiboschen wil afzonderen ter exploratie van de boschen in de Buitenbezittingen.

En zoover zijn we dan nu, dank zij onze bene-
pen financieele politiek, gekomen, dat aangelegenheden

den van hoogst nuttigen en ernstigen aard elkan- der in den weg zitten.

Niet te ontkennen valt het, dat de heeren Kerbert en van der Haas, ieder voor zich, een zeer drin- gende zaak voordragen; hun beider betoog is voor het minst in de hoofdzaken onloochenbaar juist, maar nu neutraliseert het eene de klacht van 't andere. Bestond het euvel van het verlamdend chronisch geldgebrek niet, wat ook niet het geval behoefte te zijn, wanneer de koloniale regeering slechts een we- nig de kunst van vooruitzien verstand of verstaan wilde, dan zouden beide plannen al even aanbeve- lenswaard zijn. Nu komt van beide natuurlijk niets.

Van de komende regeeringsperiode is voor Indië niet veel ingrijpends te verwachten. De aanstaande gouverneur-generaal, die de naaste koloniale toe- komst wel beheerschen zal, heeft zich als minister van koloniën doen kennen als iemand van kleine fi- nantieele politiek. En de Kamer? Die zal welaes goedkeuren en prijzen, nu met de heeren van Kol en van Deventer de Indische oppositie eruit geknik- kerd is. Een geluk is er voor Indië, meent tenslotte de schrijver, het begint meer warm te voelen voor zijn verwaarloosde belangen, als men in 't moeder- land er koud voor blijft.

.

Van den gewezen resident van Madoera, den heer F. Fokkens ontvingen wij een overdruk van een arti- kel, dat in de *Niederlander* werd geplaatst:

Dit artikel handelt over het desa-onderwijs op Java en Madoera: een onderwijs, waarvan de schrijver een groot voorstander is. Hij behandelt er de vraag in, of wij de 10.000 desascholen niet ineens, b.v. in een of twee jaren, kunnen oprichten.

„Dat volksonderwijs noodig is, zegt hij, zal een ieder begripen, wellicht echter niet, dat de zaak voor de Inlandsche bevolking zoo dringt, dat spoed in 't aanbrengen van dat onderwijs urgent is. Wij heb- ben zoolang gewacht met den desaman op te voe- den, hem de gelegenheid te geven zich wat te ont- wikkelen, steun te vinden in eigen kracht, vast re- kenende op onze beschermende wetten en bepaling- en, die hem zwak en energieloos hielden, dat wij nu, waar wij spoedig die beschermende hand be- langrijk gaan terugtrekken, moreel verplicht zijn hem coûte que coûte in den kortst mogelijken tijd zoo- veel bij te brengen, dat hij, op eigen kracht steu- nende, den strijd om het bestaan kan aanvaarden.

Spoedige hulp, zoo vervolgt hij, in de hierbedoel- de richting is noodzakelijk. Niet omdat er zoo'n dorst naar kennis en ontwikkeling bij de Javanen zou zijn ontstaan, en de Inlander ontwaakt is, zoo- als door sommigen wordt uitgezuid. Dat toch is sterk overdreven. Het moge waar zijn ten aanzien van eenige honderden van het meer ontwikkel- de deel der Inlandsche bevolking, de kleine man staat er, behoudens een enkele uitzondering, geheel „bui- ten.”

Ten slotte schrijft de heer Fokkens:

„De maatregel met de invoering der desascholen, hoe ook in het belang der Inlanders zijnde, en in de toekomst medewerkende om de welvaart te rele- veeren, brengt voor hen eene vermeerdering van las- ten mede, en, daar de te dragen lasten reeds be- langrijk zwaar zijn, is het dringend noodig, met elke vermeerdering rekening te houden en er goede nota van te nemen.

Niemand, die daarvan beter overtuigd zal zijn dan de tegenwoordige Minister van Koloniën, die in 1903 zoo krachtig de handschoen voor de Inland- sche bevolking opnam en in de Tweede Kamer den toenmaligen Gouverneur-Generaal verweet, laksheid te betoonen, waar het 't beramen van maatregelen betrof, om de bevolking te hulp te komen ter rele- veering van de welvaart. Zijn: „buiten den heer Cre- mer is er niemand in de Kamer, die het voor 'ten Gouverneur-Generaal zal opnemen”, ligt nog versch in 't oehügen.

Men kan dus verwachten, dat Minister De Waal Maleit der Indische Regeering om gegevens zal vragen, die tot de kennis van bedelde vermeerde- ring van lasten kunnen leiden, en, zoo die gege- vens nog niet aanwezig zijn, daarnaar een onder- zoek zal laten instellen. Ook dat hij het denkbeeld om de desascholen overal op Java (in 1 à 2 jaar) op te richten en niet geleidelijk, in overweging zal willen nemen. Gouverneur-Generaal Idenburg, wien het welzijn van den Inlander zoozeer ter harte gaat, zal daartegen zeker geen bezwaar hebben.”

Uit de O.-I. Mail.

In het Soer. Handelsbl. van 26 Augustus schrijft P., aan de hand van de brochure van Prof. Kern, de feestgave bij het tienjarig bestaan van „Oost en West” over: **Het aanleeren der Nederl. taal**

in Ned.-Indië. Bij wijze van inleiding onze Ver- eeniging en haar orgaan besprekend, zegt schrijver:

„Het koloniaal belang is een alge- meen Nederlandsch belang, is het mot- to, waaronder deze volijverige vereeniging in Ne- derland, welker bestuur voor een goed deel beslaat uit oude bekenden met Indië, naar orgaan, Het Koloniaal Weekblad, uitgeeft, waarop al- leen kan worden aangemerkt, dat de druk dikwijls zeer onduidelijk *) is en er geen kracht van uit- gaat **).

De rubrieken van dit periodiek onder den titel: „Wat de inlander zegt” en „Wat de Chinees ver- telt” zijn dikwerf zeer interessant, omdat zij een re- sumé bevatten van hetgeen in de Maleische pers al- zoo in Indië beweerd wordt en omdat het mee- rendeel der Europeanen, hier in Indië zelfs, van de prestatien der inlandsche en Chineesche pers geen notitie neemt.

In deze nalatigheid voorziet thans het Kolo- niaal Weekblad, en alleen daarom kan het lidmaatschap der Vereeniging „Oost en West” reeds worden aanbevolen aan hen, die tijd en lust heb- ben zich te bemoeien met het koloniaal als een spe- cifiek Nederlandsch belang en dienen te weten wat de inlander voelt.

De taal is zeker het krachtigste middel, om el- kander te leeren begrijpen en waardeeren, om tot juiste appreciatien te komen.

Maar ze moet middel blijven, geen doel worden: Wordt dit in Indië we begrepen?”

Schrijver is het in de meeste opzichten met Prof. Kern eens, doch vreest, dat de Nederl. taal den desaman toch zal worden opgedrongen; hij besluit met de woorden:

„De desa-Javaan is niet lui, is leergraag en vol- gaam en volstrekt niet onbetrouwbaar. Velen onzer kunnen zich in ijver, in weetgierigheid, ghoorzaam- heid en betrouwbaarheid volstrekt niet met hem me- ten. Hier wordt niet gesproken van de Javanen op de hoofdplaatsen.

Hij is beter opmerker en grondiger menschenken- ner dan velen onzer. Daarom heeft hij 't recht, dat de Regeering zich een ernstig beeld der toekomst vorme en bezint, voor zij begint, zoo het nog niet te laat is. Zijn materieel welzijn te verbeteren, is zwaarder plicht dan hem onze taal op te dringen.”

Inlandsch onderwijs op West-Sumatra.

Dat ook de drang naar onderwijs zich op Suma- tra doet gevoelen, kan blijken uit het volgende, dat van Padang aan de Java-bode geschreven werd:

De oprichting van de Hollandsch-Chineesche school te Padang in de maand Juli jl. heeft veel ontevren- denheid verwekt onder het intelligente gedeelte van de Maleische bevolking. Men begrijpt niet, waarom de regeering zooveel zorg heeft voor vreemdelingen. In 't oog van een rechtgeaard Maleier is en blijft een Chinees een vreemdeling, ook al is hij hier ge- boren en groot gebracht. Men ziet daarom in de oprichting van die Hollandsch-Chineesche school een achteruitzetting van het Maleische volk.

Het gevolg is, dat de intelligente Maleiers hier bij elkaar komen en middelen beramen om eveneens een Hollandsch-Maleische school machtig te worden.

Nu is het hier bekend, dat de inspecteur van het onderwijs in deze afdeling reeds maanden geleden het voorstel gedaan heeft tot oprichting van Hol- landsch-Maleische scholen te Padang en te Fort de Kock met Europeesche onderwijzers en opgeleid Hol- landsch sprekend inlandsch hulppersoneel. De in- specteur wil echter van de inlanders geen Europe- anen maken en daarom dan ook het Maleisch als leervak behouden, doch Hollandsch als voertaal. Verder acht hij het wenschelijk, dat de leerlingen twee klassen eener gewone inlandsche school heb- ben doorloopen, voor zij tot zulk een Hollandsch- Maleische school worden toegelaten. Hierdoor be- hoeven kinderen, welke van andere plaatsen komen, niet voor hun 8e jaar het ouderlijk huis te verlaten; bovendien is dat wenschelijk, omdat het eerste lees- en rekenonderricht dan op de gewone inlandsche school plaats heeft, waardoor het aanleeren van het Nederlandsch bevorderd wordt en vlugger geschiedt en waardoor op de Hollandsch-Maleische school

*) Deze opmerking is niet nieuw. Onze drukker zou hierop antwoorden: „alle waar naar zijn geld”. Wie voor f1.50 (minimum jaar-contributie binnenland) en f2.50 (Indië) een weekblad franco thuis krijgt, mag zijn eischen, ook op typografisch gebied niet te hoog stellen! (Zie desbetreffend ook ons Nos. 37 en 39, waarin aange- droongen wordt op meer financieelen steun der leden.

RED.-COM.

**) Kracht, stuwkracht ten goede, kan er uitgaan van ieder goed werk, doch schrijver bedoelt hier wellicht met kracht: strijd op polemisch en politiek gebied; ja, hierop begeeft onze vereeniging, die hare leden telt onder personen van alle richtingen en gezindten, zich zeker niet.

RED.-COM.

veel ruimte uitgewonnen wordt. Worden de scho- len ingericht voor 200 leerlingen met 5 kassen, dan is de inspecteur van meening, dat de leerlingen in 5 à 6 jaar zoover gebracht kunnen worden, dat zij voldoende Nederlandsch kennen om klein-ambte- naars-examen af te leggen, terwijl bovendien uit deze leerlingen dan ook aspiranten voor inlandsch arts en voor de Koningin Wilhelmina-school kunnen ge- kozen worden, waardoor de Europeesche scholen ontlast worden van het groot percentage Inlanders.

Aangezien het bovenstaande bij de Maleiers hier bekend is, zijn door hen nog geen stappen gedaan om zich middels reksten tot de regeering te wenden, netgeen zij zeker zullen doen, indien er met de op- richting dier scholen te lang gewacht wordt.

De regeering moet niet wachten tot de inlander haar die scholen afdwingt, gelijk de Chineezzen zulks feitelijk gedaan hebben en een prachtige gelegenheid is het nu, na de invoering der belastingen, om te toonen, dat de belastinggelden ook ten behoeve van den Maleier worden besteed.

Dat de Maleiers er van overtuigd zijn, dat te eeni- ger tijd hun wenschen vervuld zullen worden blijkt uit het volgende:

Ernstige pogingen werden door hen gedaan, hun- ne kinderen te doen schoolgaan op de Padangsche Fröbelschool, eene stichting van de Loge Mata Hari te Padang. Hierin heeft het bestuur van die Frö- belschool aanleiding gevonden om te besluiten met ingang van 1 October a.s. aan die school een at- zonderlijke cursus voor kinderen van inlanders te verbindingen.

Toegelaten worden de kinderen van inlandsche hooffden, ambtenaren en handelaren van wie verwacht kan worden, dat zij aan de verdere opvoeding hun- ner kinderen het noodige ten koste zullen leggen. Het Fröbelonderricht zal in het Nederlandsch plaats hebben. Er zijn thans 37 kinderen ingeschreven en verwacht kan worden, dat dit aantal zeer zal ver- meerderen, zoodra de cursus geopend wordt.

Dat de Maleier hier begint te ontwaken, is dui- delijk aan alles te merken. In de stad Padang zijn verscheidene weefscholen verzezen, waarop reeds zeer aardig en met winst gewerkt wordt. Men wil een einde maken aan het niets doen, waartoe de Pa- dangsche vrouwen en meisjes tot nog toe gedoemd werden. Hiertoe werken vooral mede de nieuwbe- noemde inlandsche bestuurshooffden van Padang, contrasten van hunne voorgangers, de vroegere Pa- dangsche hooffden, die letterlijk niets deden in het belang van land en volk.

Onder welke vlag?

Onder dit opschrift deelt het *Nieuws v. d. Dag v. N.-I.* mede:

Het bericht in ons nummer van 18 Aug. over eene soort van colportage *) onder de Chineezzen in Ban- doeng, Soekaboemi en Buitenzorg, of zij de Ko- ningin van Holland of den Keizer van China wil- den „volgen”, heeft in de laatste plaats nog al eeni- ge beroering teweeggebracht.

De Ass. Resident heeft dadelijk werk van de zaak gemaakt, en heeft bevonden, dat die Chineesche com- missie al een heel boek vol namen heeft: pro Radja- Tjina-luidjes.

Deze ambtenaar is zoo energiek opgetreden, dat bijna alle stukken reeds in zijne hand zijn.

De circulaire zelve, in het Chinees gesteld, met eene slechte en ietwat verwarde Maleische overzet- ting, hebben wij voor ons liggen.

Wij hebben er door een beëdigd tolk eene zoo- veel mogelijk getrouwe vertaling van laten maken, die wij hier woordelijk laten volgen.

Onze lezers kunnen thans zelf oordeelen:

Z. E. Liok Tay Sien,

Gezant van China te 's-Gravenhage, heeft eene ver- eeniging opgericht, genaamd „Hwa Kiauw Kok Tjik Tiauw Tjah Hwee”, welke beteekent: „Zoeken naar de afstammelingen van de onderdanen van China.”

Sedert wij menschen ons beginnen te ontwikkelen is het noodig onze positie te verhoogen, en wanneer wij eenmaal eene positie hebben verkregen behooren wij voor ons aandeel als onderdaan te waken, dus is het noodig te waken voor het nationaal bestaan.

Door het behooren tot eene natie verkrijgt men alle rechten van een onderdaan en deelt men ook in de eer en positie van zijne natie.

De wereld is groot, en vele menschen komen en gaan en verhuizen naar andere plaatsen, iedereen heeft daartoe vrijheid, alleen het onderdaanschap wenscht men niet gemakkelijk te veranderen. Waar- om? Omdat het veranderen van onderdaanschap be- teekent: zijn positie als mensch verwerpen, vooral als men zich niet meer bekommert om het onder- daanschap van zijn eigen land. Al is het waar, dat men gemakkelijk onderdaan kan wezen van een an-

*) Zie ook onze rubriek *Wat de Chinees vertelt* in no. 36.

deren koning, toch is het alsof men een ander voor zijn vader erkent, en men wel onder diens regeering komt. Maar duidelijk is het, dat men niet tot de eigenlijke bevolking wordt gerekend, vooral nu het de tijd is, dat de menschen strijden, ter verkrijging van eene positie, en alle landen hunne wetten toepasselijk verklaren op hunne onderdanen in de koloniën, doch veel bemoeielijk worden, zooals het verichten van heerendienst; zij allen krijgen hun aandeel, maar wat betreft rechten, die krijgen zij niet evenveel, dit weten onze broeders even goed, en het is niet noodig te wachten totdat men hen zulks doet begrijpen.

Thans is onze Regeering in China bezig aan de voorbereiding van een Grondwet; een zeer belangrijke wet betreffende het onderdaanschap zal spoedig worden vastgesteld en ten uitvoer gelegd.

De Regeering te Peking denkt aan hare onderdanen buiten het rijk en beschouwt hen evengoed (als hare onderdanen) en ziet geen verschil in plaats van verolijf, alleen maakt zij zich ongerust over onze broeders buiten het rijk, dat zij niet goed weten, hoe de wetten zijn van het land hunner afkomst.

Doordat zij dat niet goed weten, zinken zij hoe langer hoe lager en verliezen zij door eigen schuld hun onderdaanschap en hun eer en positie als mensch.

Wanneer het zoover komt dan wordt men ongelukkig, en dat is waarlijk jammer. Daarom heeft nu Z. E. Liok Taij Siën te 's-Gravenhage, die de Hwa Kiauw lief heeft evenals zijn eigen kinderen en broeders, die vereeniging opgericht te 's-Gravenhage en heeft Z. E. een model vastgesteld, dat later door tusschenkomst van Siang Hwe of Hak Tong, onder onze natie zal worden verdeeld. Dat model zal dan worden uitgelegd en na te zijn ingedeeld behoort het aan de dichtst bij zijnde Siang Hwe of Hak Tong te worden ingeleverd... opdat die modellen tot een boek verzameld kunnen worden en opgezonden naar 's-Gravenhage, de zetel van Z.E. Liok Taij Siën, om verder te worden doorgezonden naar onze Regeering te Peking, opdat zij onze natie zoude kunnen beschermen en wij onze eer en positie als mensch kunnen verkrijgen. Die staten behooren allen binnen 6 maanden naar 's-Gravenhage teruggezonden te zijn: wij verwachten, dat gij uw belang inziet. Dit is onze hartelijke wensch.

Namens Z.E. Liok Taij Siën,
De Secretaris:
Ong Kong Kie.

De Locomotief nam deze mededeelingen omtrent de woelingen onder de Chineezzen uit bovengenoemd blad over en voegde daaraan toe:

„dat ook te Semarang het registreeren van „Chineesche onderdanen“ sinds twee weken in vollen gang is, en dat ook daar de meesten zich laten inschrijven aan den Chineeschen kant. De Chineesche ambtenaar heeft indertijd de zorg voor de registratie opgedragen aan de vereeniging Siang-boe alhier, welke handelsvereeniging zich zooals men weet, nooit bemoeit met politieke zaken.

„Deze feiten van den dag staan klaarblijkelijk in verband met de nieuwe wet op het Chineesche onderdaanschap, 't eerst door de Preangerbode gepubliceerd en vervolgens door ons besproken in ons nummer van 17 Juni j.l. Aan deze wet wordt thans door tusschenkomst van den Chineeschen gezant te 's-Gravenhage op Nederlandsch gebied uitvoering gegeven en dit op eene voor Nederland vernederende wijze!”

„De Nederlandsche Regeering schijnt al deze dingen maar goed te vinden, en onze Nederlandsch-Indische Regeering laat gods water over gods akker loopen: Après nous le déluge! Zij laat toe dat Chineesche regeeringspersonen eene inspectie houden over Nederlandsche onderdanen in Indië, welke inspecteurs reeds tweemaal achtereen (geheel in strijd met de diplomatieke gebruiken!) met maritiem vertoon hier te lande arriveerden. Zij gedooft op het oogenblik, dat de Chineesche Regeering Nederlandsche onderdanen laat registreeren als Chineesche onderdanen, en heeft er niet over gedacht den Chineeschen gezant onder 't oog te brengen, dat zulk een voornemen toch eerst eens een onderwerp van beraadslaging tusschen de Chineesche en de Nederlandsche Regeering behoorde uit te maken. Onze Regeering doet niets en heeft klaarblijkelijk geen flauw besef van wat China wil en welk programma China sinds 5 jaren bezig is ten uitvoer te leggen. De gouverneur-generaal van Nederlandsch-Indië maalt er niet om, als in zijne eigene residentie zonder zijne voorkennis een door China gezonden ambtenaar Nederlandsche onderdanen als Chineesche onderdanen registreert. Als China het straks in 't hoofd krijgt, belasting te heffen van zijne onderdanen zal men dit ook toelaten. Sinds 5 jaren reeds is dit spelletje aan den gang tot schande van Nederland.

„Wij begrijpen niet, dat de gouverneur-generaal

dat registreeren niet verbiedt en de daarmee belaste Chineesche ambtenaren niet terugzendt naar China. Of is 't dat wij niet durven? Durft Nederland al een nog wat in te brengen tegen een landje, dat nog kleiner is (Venezuela?). Of is 't absoluut onverschilligheid bij Regeeringspersonen, aan welker beleid de toekomstige belangen der kolonie zijn toevertrouwd?

Wat moet dat worden? Een nieuwe Nederlandsche gezant te Peking, die niets weet van de verhouding tusschen China en Nederl.-Indië, een nieuwe minister van Koloniën, die er precies evenveel notie van heeft en een Indische Regeering, die door geen enkel woord en geen enkele daad laat bemerken, dat zij zich van deze gewichtige zaken iets aantrekt!”

WEST-INDIË.

SURINAME.

Door de Koloniale Staten is het voorloopig verslag uitgebracht op de ontwerp-verordening tot wijziging der verordening op de inkomstenbelasting.

Bij de schriftelijke en mondelinge gedachtenwisseling over de begroting voor 1910 werd reeds door de Koloniale Staten in het midden gebracht, dat, alvorens de vraag te beantwoorden, of onverwijld moest worden overgegaan tot belastingverhoging, de Staten van het bestuur volledige inlichtingen wenschten te erlangen omtrent de cijfers der inkomsten en uitgaven der kolonie over de laatste tijden, in het bijzonder wat betreft het jaar 1908 en het loopende jaar. Eerst dan toch, indien blijken zou, dat de stijging der gewone inkomsten van de kolonie in slechte verhouding stond tot die der jaarlijks terugkeerende huishoudelijke uitgaven in engen zin, zou er reden bestaan om tot belastingverhoging te besluiten.

Uitdrukkelijk wenschte men intusschen te doen uitkomen, dat met 't voorgaande niet bedoeld werd 't onvoorwaardelijk afwijzen van de aanhangige voorstellen tot belastingverhoging, maar dat, naar het eenparig oordeel der leden, hier aan 't woord, deze voorstellen eerst dan kunnen worden goedgekeurd, wanneer de noodzakelijkheid daarvan vaststond en de grens voor de draagkracht der bevolking daarvoor niet werd overschreden.

In het betoog werd verder uiteengezet, dat het financieele plan-Idenburg niet uitvoerbaar was, daar dit thans eene belastingverhoging van omstreeks f 300000 zou noodig maken, terwijl telken jare een nieuwe en steeds stijgende verhoging, te beginnen met een bedrag van f 32000, in 1910 zou noodig zijn.

Aanbevolen werd een nieuw financieel plan waarbij van de streng huishoudelijke uitgaven een deel zou worden overgebracht naar de rubriek uitgaven, waarvoor de hulp van het moederland niet kan worden ontbeerd.

Tevens werd een streng doorgevoerde bezuiniging op de uitgaven aanbevolen, onder andere door het nalaten van nieuwe maatregelen, die zonder dadelijk nut voor de kolonie voor deze groote geldelijke verplichtingen medebrengen.

De slotsom is, dat al de leden op één na verklaren, dat zij zich thans niet in staat achten over te gaan tot eene behandeling in onderdeelen van de aanhangige ontwerpen tot belastingverhoging (Bijlagen 1908—1909 Nos. 19, 21 en 29). Zij meenden daarom het Bestuur te moeten verzoeken, zijn inzichten omtrent den financieelen toestand der kolonie in de naaste toekomst wel aan de Staten te willen mededeelen. Zoodra deze inlichtingen zouden zijn verkregen, stelde men zich voor, tot een meer gedetailleerde behandeling der ontwerpen te zullen overgaan.

Getroffen door de groote vlucht, die de cassavecultuur elders in West-Indië heeft verkregen, heeft de heer Bosch Reitz zich in verbinding gesteld met een Amerikaansche maatschappij, die zich bezighoudt met den opkoop van cassave, voornamelijk voor de bereiding van stijfsel (gomma). Deze maatschappij doet o.a. groote zaken op Jamaica.

Op een schrijven van den heer Bosch Reitz ver-

BRENDEL & Zonen

Wijnhandel Likeurstokerij

Zoutmanstr. 63 □□ Prinsestraat 114
- TELEFOON 4905 - □□ - TELEFOON 5448 -

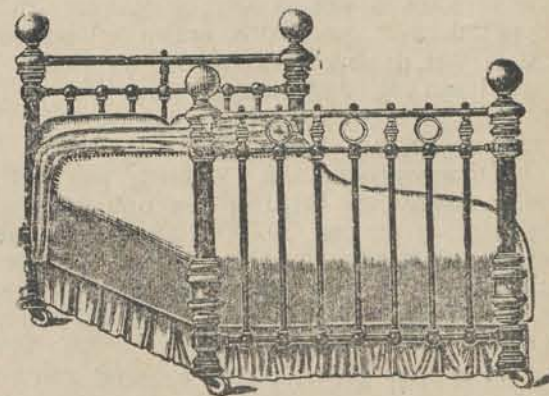
Vraagt uitvoerige prijscourant.

Scherp concurrerende prijzen. - 5 % dividend.

Th. A. A. SIMONIS

34 GROENMARKT — OVER DE —
PRINSESTRAAT.

TELEFOON No. 2535 □ DEN HAAG

Specialiteit in BEDDEN.

— GROOTE KEUZE —
van af het beste tot het eenvoudigste.

MAGAZIJNEN GESLOTEN VAN half een TOT twee uur.

EXTRA!!

Eiken Salonomielement

in 4 verschillende modellen.

Soliede Grondstoffen.

Prima Bewerking.

4 Stoelen
2 Crapauds } f 69.—
1 Canapé

(Kleur naar verkiezing.)

J. SMIT, Waldeck Pymontkade,

hoek Veenkade.

The Berlitz School,

welbekend bij allen die met verlof in Nederland vertoeven.

Noordeinde 58a. - Telef. 2234.

TALEN

Duitsch - Engelsch - Fransch,
Italiaansch - Spaansch - Rus-
sisch - Hollandsch, enz, enz.

door leeraren, uit de desbetreffende landen, die eene zuivere uitspraak, vrij van dialect, bezitteren.

Conversatie - Vertalingen - Literatuur.

Dansinstituut

W. M. WEIJNE

Koningin Emmakade 73/74

TELEFOON 3348

□ 1e KLAS INRICHTING □

Ruime danszaal, kleedkamer
en ontvangsalon

ELECTRISCH
VERLICHT □

Aanvang der lessen 15 October

Inschrijving van af 15 September, dagelijks van 2-5 en van 7-9 uur, behalve Zondags

PROSPECTUS WORDT OP AAN-
VRAGE GAARNE TOEGEZONDEN

klaarde deze maatschappij zich bereid om in Suriname rawe casave op te koopen. De eenige voorwaarden, die zij daarvoor stelt, is dat de cultuur op eenigszins uitgebreide schaal zal worden ter hand genomen, en de verscheppingsgelegenheid gunstig is.

Dit laatste is reeds het geval, dank zij de wekelijksche vruchtenbooten, die van Suriname op New York varen.

En het verbouwen van casave op grooter schaal dan tot nu zal zeker geschieden, indien de landbouw overtuigd is van de levensvatbaarheid der zaak.

De Amerikaansche onderneming biedt aan te betalen 60 cent per 100 pond ruwe casave.

Die prijs schijnt niet hoog.

Het landbouw-proefstation verkreeg van eenige proefvelden cassave op Lelydorp een opbrengst van 12 maanden cassave, van 30.000 kilogram per hectare (de zogenaamde „boeroe tikir“ cassave werd hier verbouwd). Berekend op 60 cent per 100 pond, zou dit een opbrengst geven van f 3.60 per hectare. Deskundigen zullen moeten uitmaken, of bij dezen prijs de cultuur op groote schaal loonend zou zijn.

Waar het hier een zaak geldt, die van groote beteekenis kan worden voor de kolonie, gaf Onze West den heer Bosch Reitz in overweging om de Vereeniging voor den grooten landbouw uit te noodigen de leiding in handen te nemen.

De laatste verschepping van bananen bedroeg 14931 of 12625 volle bossen.

Hiervan waren 9031 9-hands bossen, 3364 8-hands en 2036 7-hands.

Afgekeurd werden 433 bossen of 3,13%.

Onze West meldt, dat de heer Bolten, op grond van eigen proefneming, tot de slotsom is gekomen, dat de bijenveelt voor landbouwers een niet onaardig bij-winstje kan opleveren. Van de maanden November tot Mei verkreeg de heer Bolten van één kast ongeveer 100 kilogram honig. En dat was nog wel van ingevoerde bijen, die hier meer dood dan levend waren aangekomen.

Met de opname in verband met den mogelijken aanleg van een spoorweg naar Saramacca is dezer dagen een aanvang gemaakt.

Scheen aanvankelijk het voornemen om voor het stads gedeelte gebruik te maken van den bestaanden spoorweg, vanwaar dan een zijtak zou worden aangelegd naar Saramacca, de opname, die thans plaats vindt, strekt zich ook uit tot een zelfstandige lijn door de stad, loopende van het Vaillantsplein door de Keizerstraat, Wanicastraat en Gemeene Landsweg naar den Saramacca-polder.

Voor de verkiezing van een lid der Koloniale Staten moet herstemming plaats hebben tusschen de heeren van Loenen en Gonggrijp.

Onze West vermeldt het overlijden van den heer F. P. Penard, een der gebroeders, die vooral de laatste jaren de aandacht trokken door hun boekwerken, over de vogels der Guyana's, de Indianen enz. Voor de familie, zijne moeder en niet het minst voor den achterblijvenden broeder, is dit heengaan zeker een zware slag. Zondagmiddag werd het lijk hier te Paramaribo ter aarde besteld.

WAT DE INLANDER ZEGT.

De letter W op de uniformknoopen der ambtenaren, zegt de Bintang Soerabaja, kan beteekenen: Willem, Wilhelmina, Wet, Wadjib (plicht);

FEUILLETON.

De Pamor-smeedkunst op de Brusselsche Tentoonstelling.

Voor hen, die eenig belang stellen in de edele pamor-smeedkunst, een enkelen kunstnijverheidstak, waarmee ik mij nu bijna zes jaren bemoeid heb, met het doel om hem zoo mogelijk tot herleving te brengen en dus van een dreigenden ondergang te redden — 't volgende:

Meer dan eenig ander geschrift, dat ik daarover, soms de drukkosten zelf in voorschot betalende, heb doen uitgeven — heeft mijn opstel in dit blad van 3 December van 't vorige jaar: 't Behoud en de herleving van een echt Javaansche kunst', uitgewerkt. Van die maand af heeft de empoe met zijn helpers voortdurend voor mij, of juist: voor anderen door mij, te werken gehad, en hij en zijn helpers zijn daarbij wel gevaren, maar ook zijn kunst.

„Hij werkt hoe langer hoe beter”, zei mijn ge-

in symbolieken zin gesproken, geeft ze te kennen, dat de drager trouw zal zijn aan den vorst (vorstin), de wet met rechtvaardigheid zal toepassen en zijn plicht zal doen overeenkomstig den door hem afgelegden ambtseed.

Zij, die dit distinctief dragen, zullen geëerd worden, indien zij zich aan die woorden houden. De schrijver wenscht zijne bespreking te bepalen tot de letter W in de beteekenis van wadjib (= plicht). Iemand, aan wien bij besluit van den Gouverneur-Generaal of van diens vertegenwoordiger het recht is toegekend de W-knoopen te dragen, kan men gelijk stellen met iemand, die een „bintang” (= ster, ridderorde) gekregen heeft, wier glans niet door een onwaardige daad verduisterd mag worden. Zou het, vraagt het blad, met de waardigheid van een ridder der Militaire Willemsorde, van den Nederlandschen Leeuw of van welke andere ridderorde ook, — stroken om bijv. op de passer te stelen? De ridderorde verheft den drager tot den adel en wie een ridderorde draagt, is verplicht, zijn stand hoog te houden en mag geen daden plegen, welke zijn naam bezoedelen kunnen. Hetzelfde moet men verwachten van iemand, wiens ambtskleed voorzien is van gekroonde W-knoopen.

De luitenant, de kapitein der chineezen bijv. mogen de beleefdheidsvormen tegenover hunne rasgenooten niet uit het oog verliezen. Wie zich onder de adellijken rekent en zich niet als zoodanig gedraagt, doet als de bedrieger Togog*, die zich in de huid van een edelman gehuld heeft.

Menigeen denkt zijn aanzien te verhoogen, door tegen zijne minvermogende medemenschen onbeschoft te zijn en hen te vernederen. Een dergelijke handelwijze stelt hem, die ze begaat, nog lager dan den gene, die vernederd wordt.

Voor ambtenaren, die hunne plichten niet kennen, is de gekroonde letter W dikwijls geen symbool, dat hen verheft, maar een middel, dat zij aangrijpen om hunne brutaliteit te toonen.

Wanneer zij bijv. naar een tandra-kartij gaan of een verdacht huis bezoeken, laten zij de knoopen niet thuis, opdat zij bij de dansmeiden en bij de vrouwen van slechte zeden een goeden indruk zouden maken! Ja, dikwijls wordt dit distinctief gebruikt als een vrijbiljet om in de huizen van ontucht binnen te treden, of als een hulpmiddel om in de zakken der desahoofden te tasten, met het voornemen om het geld, dat zij daaruit halen, niet meer terug te geven.

Is het niet schandelijk, roept schrijver uit, dat men op die wijze de gekroonde W-knoopen misbruikt?

Elke ambtenaar, vervolgt hij, is in staat aan de verheffing van zijn ras mede te werken, als zij maar hun plicht doen overeenkomstig hun eed en een vader zijn voor hunne ondergeschikten.

De eenvoudige inboorlingen van Java zou men kunnen vergelijken bij de leerlingen eener Fröbelschool, waarin onderwijs wordt gegeven door de inlandsche ambtenaren met den regent aan het hoofd, wiens regelingen en aanwijzingen door de kinderen stipt uitgevoerd moeten worden.

De desascholen, de eerste en tweede klasse scholen zullen tot niet veel goeds leiden, wanneer de inboorling niet vooraf goede voorbereiding heeft gehad. Te Serang, Karang Anjar, Poerworedjo en Wono-

* Togog en Sorowito waren de volgelingen der Korawa's, Semar, Petroek en Nolo gareng, die der Pandawa's (in den Pandoeeyelus) der wajang (het Javaansche schimmenspel).

bieder, pangeran arjapati arja praboe Soerja di Laga en dat is waar.

Zonder uitzondering kreeg ik van allen, die mij verzocht hadden voor hen één of meer pamor-wapens te laten smeden, brieven, die niet slechts eenige woorden van dank, maar ook betuigingen van hooge waardeering inhielden, die mij niet minder voldoening gaven dan aan den wapensmid, dien ik ze in zijn taal overbracht.

En die brieven kwamen uit Midden-, Oost- en West-Java, maar ook uit de Buitenbezittingen, o.a. uit Deli, waar men verrukt was over den arbeid, die de verwachtingen overtroffen had. Anderen hadden hun wapens aan Javanen van rang en ervaring laten zien, die erkenden, dat ze niet geloofd hadden, dat zulk schoon werk nog geleverd kon worden. Iemand van zeer hoogen adel vreesde, dat wij „mooier kerissen zouden maken dan de zijne.”

„Welnu: dat zij dan zoo! Ik mag 't lijden, en ik wilde, dat ik alle werkelijk edele kunstnijverheidstakken van voor dezen éénen kunsttak door te worstelen. Hij gaf mij vrijheid smeedproeven te laten nemen op zijn kosten. En door die hulp kwamen we van 't al te dure pamor Parambanan op 't nik-

sobo hebben de regenten het initiatief hiertoe genomen, maar op andere plaatsen ziet men nog weinig teekenen van ontwaken op dit gebied.

De algemeene vooruitgang van Java kan immers niet komen alleen van de bovenste lagen der maatschappij; de ontwikkeling moet tot in de onderste lagen doordringen, tot die miljoenen, die het eigenlijke deklaam van Java vormen. Het is niet voldoende om alleen scholen te geven. Want welk nut trekt men van het lezen en schrijven, wanneer de Javaan steeds verkwistend blijft en niet aan de toekomst denkt? Het voornaamste, dat men hem leeren moet, is: orde op zijne zaken te stellen. Hij moet leeren, om, evenals de chinees, zuinig met het geld om te gaan.

Men heeft allerwege proeven genomen met de Boembongdesa (desaschuren); nu moet men den kleinen man ook tot sparen aanzetten, en hen, die het ruim hebben, trachte men over te halen een deel van hunne inkomsten bij de bank te brengen. Men leere den Inlander zijn zuur verdiende penningen van drie à vier maanden niet binnen een paar dagen op te maken, om dan verder in zorg en kommer te leven.

Zoo is de Javaan b.v. gewend om in de maand Redjeb huwelijken te sluiten en de kinderen te doen besnijden, hetgeen gepaard gaat met groote feesten. Heeft hij geen geld daarvoor, dan gaat hij links en rechts leenen of vraagt bijdragen aan vrienden en verwanten.

Men zegt, merkt schrijver schamper op, dat de javanen mohammedanen zijn. Wijs mij een plaats in den Qoran aan, waarin de verplichting staat, om meer uit te geven dan men zou kunnen en dit alleen om een verouderd gebruik te volgen. Hierbij zouden de prijais kunnen toonen hun plicht te begrijpen. Een plotseling, streng verbod in deze zou ontevredenheid bij den kleinen man opwekken; maar wanneer zij in elke desa de inwoners bijeenroepen en hen met zachtheid wijzen op het nuttelooze van op die wijze geld te vermorsen, wanneer zij wilden optreden als onderwijzers tegenover leerlingen eener Fröbelschool, dan zouden de onder hen staande rasgenooten op den duur wel naar hen luisteren. Daartoe is echter noodig, dat ook de regent door een prentahaloes (= zachte dwang) zijne prijais in deze richting aanzet, want velen hunner verschillen in aard niet veel van de paarden, welke voor een huurrijtuig loopen. Wanneer de koetsier niet flink aan de teugels trekt, hen niet met den zweep den rug streelt, blijven zij den geheelen dag pal staan, zij durven, ja, zij willen niet vooruit. Zoo is nu eenmaal hunne natuur. Wanneer de kleine man, eindigt schrijver, leert inzien, dat verkwisting tot schade en schande leidt, wanneer hij eenmaal de waarde van het geld kent, dan eerst zal hetgeen hij op de scholen leert, hem tot nut strekken. Zouden alle regenten de plichten, hun opgelegd door het dragen van de knoopen met de gekroonde letter W ook in deze leeren begrijpen! Mogen zij met de hulp van den God der Islamieten daartoe komen!

In de Tjahaja Sumatra wijdt Boemi poetra (= inboorling) een artikel aan het groote nut van leesgezelschappen. Het lezen, zegt hij, vermeerdert onze kennis en verruimt den blik; wij kunnen de boeken, welke wij lezen, als onze trouwe vrienden beschouwen, die onze aandacht op goede dingen vestigen, ons op onze fouten wijzen en ons op het rechte pad leiden.

Het boek is daarbij niet veranderlijk als de mensch: de inhoud blijft altijd dezelfde. Wat het vandaag

kelstaal van oude fietsen, dat 5 procent van dat edele metaal inhield, op een ander nikkelstaal van 35 pCt., dat de resident Couperus uit Amerika liet komen, en op de onzuivere nikkelblokjes uit een Chineesche toko, wier eigenaar al heel spoedig begreep dat daarmee heel wat meer te verdienen viel, en dus den prijs ervan geleidelijk opsloeg, totdat ik de eerste 150 zuivere nikkelplaatjes van den grootindustriël Krupp uit Bensdorf in Nieder-Oesterreich ontving, waarvan ik één derde voor mij behield, en tweederden aan den resident afstond.

De andere ambtelijke uitzondering was — en is — de volijverige controleur Jasper, de man die ambtelijk belast is met de studie der Indische kunstnijverheid in haar ganschen omvang, en dien ik het voorrecht gehad heb in de werkplaats van den empoe van Pakoelaman te brengen en voor 't oude aambeeld, dat diens voorvader in 't achtste geslacht reeds als zwaardveger in Madjapahit gebruikt heeft.

(Wordt vervolgd.)

bedkeurt, zal het morgen niet afkeuren. Een goed boek maakt zich van ons gemoed meester. Wanneer wij een mooi gedicht, dat vreugde of droefheid beschrijft, lezen, worden wij ook verheugd of droef gestemd.

Wat wij al in onze jeugd leeren, draagt dikwijls, als wij volwassen zijn, nog vruchten.

De boeken brengen ons in den kring der geleerde mannen; zij leeren ons kennen, wat deze gedaan hebben, wij hebben gelegenheid hen te volgen, wij kunnen hunne waarschuwend stem hooren, en hen door hen gegeven voorbeeld volgen.

Maar, waarschuwt hij, men zij voorzichtig in de keuze van boeken. Slechte lectuur is nog verderflijker dan vergift. Wanneer wij vergift innemen, gaan wij dood en slechts ons lichaam vergaat, maar wanneer wij slechte boeken lezen, wordt ook onze ziel bedorven.

Emerson geeft in zijn werk: „Society and Solitude” den volgenden raad: „lees geen boek dat nog geen jaar oud is, lees geen boeken, die niet gunstig bekend staan, lees geen boek, waar gij niet van houdt.”

Onder alle rassen van eenige ontwikkeling zijn vereenigingen opgericht om gelegenheid tot lezen te geven.

Wanneer wij 's middags of op een Zondag de woning van een Europeeschen vriend, hetzij hij controleur, onderwijzer, officier of ingenieur is, binnentreden, vervolgt schrijver, zoo zien wij naast den stoel van den huistheer een trommel, gevuld met allerlei boeken en tijdschriften, van een leesgezelschap afkomstig. De gastheer is lid van dat leesgezelschap en krijgt zoodoende iederen Zaterdag nieuwe lectuur.

Tegenwoordig treft men hier en daar ook leesgezelschappen aan, door inlanders en indo-chineezers opgericht. Aanvankelijk bestonden de leden er van uit inlandersche ambtenaren, maar later zijn ook niet-ambtenaren tot het lidmaatschap toegetreden. Schrijver noemt een veertiental van dergelijke leesgezelschappen op, verspreid over Java. Dit feit stemt hem tot vreugde. Hij brengt daarom hulde aan de personen, die ze hebben helpen oprichten en wenscht dat zij zich mogen vermenigvuldigen tot heil niet alleen van hare leden, maar van de gansche Javaansche maatschappij.

Zoo zij mijn bede, Amen, eindigt hij.

WAT DE CHINEES VERTELT.

Velen in Indië, zegt Tan Goan Kiat in de Ho Po, die zich beschouwen als te behooren tot de Jong-Chineezers, zijn dit niet in werkelijkheid, doch slechts in schijn. Zij weten niet eens, wat het verschil is tusschen de ka o e m m o e d a (= jong China) de vooruitstrevende, en de ka o e m k o e n o (= oud China) de conservatieve partij.

Verscheidene hunner denken, dat, wanneer zij zich slechts van de haarvlecht hebben ontdaan en zich kleeden naar de Europeesche mode, zij daardoor alleen reeds deel uitmaken van de vooruitstrevende partij, en zij beschouwen dan ook de personen, die nog met een haarvlecht loopen en de nationale kleederdracht nog niet hebben afgelegd, als te behooren tot de conservatieve richting.

Als dit zoo ware, roept schrijver meesmuilend uit, zou het er in den tegenwoordigen tijd heel mooi uitzien met onzen vooruitgang!

Wat toch is vooruitgang? Licht het wezen van den vooruitgang in de korte naren en de Europeesche kleederdracht? Zij, die dit meenen, zijn op een dwaalspoor. De drang tot vooruitgang is ieder volk aangeboren. Ook wij, Chineezers, mogen bij de andere rassen daarin niet achterstaan. Wij moeten denkbeelden aanhangen zooals de ware vooruitstrevenden die hebben. Wij moeten ons gezond verstand gebruiken, ons behoorlijk ontwikkelen, rechtschapen en heilidvol zijn, daarbij genegen om anderen, die moeielijkheden ondervinden, te helpen en bereid om vereenigingen, die een goed doel nastreven, te steunen. Wij moeten het bijgeloof trachten uit te roeien, in alles wat verkeerd is, verandering brengen, daarentegen alles wat goed is, handhaven. Het is ook noodig, dat wij het Tjing im (het mandarijn-chineesch) kennen, maar daarin ligt niet opgesloten, dat men hiermee volstaan kan. Al kende men honderd talen, indien men handelt als iemand, die den vooruitgang niet bevordert, behoort men niet tot de jong-chineesche partij.

Men denke ook niet, vermaant hij aan het slot, dat alléén lieden beneden de 30 jaren tot de vooruitstrevende partij kunnen behooren en dat zij, die 60 of 70 jaren oud zijn, steeds onder de conservatieven gerekend moeten worden. Ouden van dagen, die gezonde gedachten hebben, bereid zijn om verouderde regelingen, welke den vooruitgang belemmeren, af te schaffen, behooren even goed tot de

ka o e m m o e d a; jonge mannen daarentegen, die met antieke ideeën rondloopen, zijn conservatief.

Van Vreemde Koloniën.

In Boven Perak.

De directeur van den botanischen tuin te Singapore, Ridley, heeft onlangs met eenige andere Europeanen een tochtje ondernomen naar Boven-Perak, om daar te zoeken naar bijzondere soorten op het gebied der flora en fauna op het schiereiland Malakka.

De Straits Times teekende uit den mond van den reiziger eenige wetenswaardige bijzonderheden op betreffende de bewoners dier afgelegen streken.

In het gebied der Termangah-rivier kostte de quaestie van het vervoer het gezelschap heel wat hoofdbrekens. De mannen in die sreek waren als koelies volkomen onbruikbaar. Afgezien van het feit dat de lieden daar zeer schuw zijn voor de blanken, komt er nog bij, dat de menschen er in nooge mate verslaafd zijn aan het opium. Een der hoofden in dat gebied besteedt maandelijks een bedrag van 40 dollars aan opium en staat bij een Chineeschen kedehouder, van wien hij het heulsap betreft, voor een bedrag van 1000 dollars in het krijt. En toen het gezelschap er eindelijk voor den tocht naar het binnenland in geslaagd was twee koelies te huren, moest den eersten dag den besten de boy van den heer Ridley de vracht van een der dragers overnemen — de man had den dollar, dien hij als voorschot had ontvangen, onmiddellijk in opium omgezet. Het had intusschen heel wat moeite gekost die twee koelies te bekomen, daar, gelijk gezegd, die lieden groote schuwheid tegenover den Europeaan aan den dag leggen. Die schuwheid is aan vrees toe te schrijven, waarvan b.v. bleek uit het feit dat, terwijl de Europeanen in die streek vertoefden, verschillende huisgezinnen met al hun hebben en houden in een huis samenhoften en dit barricadeerden, uit vrees, dat de Europeanen hen zouden bestelen.

Ook kreeg het gezelschap in die streken aamaking met de wilde Sakais, die de heer Ridley beschrijft als van een goed uitzien, donker type met krullend haar.

De lieden leven in de boomen of onder den grond en het was niet dan met heel veel moeite, dat zij er toe konden worden bewogen om zich met de blanken te verstaan. Een poging werd gedaan om hen omtrent hun godsdienst te ondervragen, maar zij begrepen blijkbaar niet, waar hunne ondervragers het over hadden. Zij gaven echter te kennen, dat, naar hunne meening, een goed mensch na zijn dood door de rivier met den stroom mee wordt gevoerd, terwijl een slecht mensch na zijn dood tegen den stroom op wordt gedreven. Toen men hun vroeg, wie toch de wereld had geschapen, bleek dat ze zich daar nimmer het hoofd mee hadden geplaagd. Duivels hielden ze er niet op na. Ze waren enkel bang voor tijgers, voor vallende boomen, en voor de bliksem.

Beweerde slavernij op St. Thomé.

De Engelsche luitenant-kolonel J. A. Willie schreef naar aanleiding van het bericht, dat de Engelsche cacao-fabrikanten voor de zoogenaamde humanitaire campagne tegen de cacao van St. Thomé in de Vereenigde Staten propaganda trachten te maken, aan de Times, dat het blijkbaar den lieden ontgaat was, dat de Portugeesche regeering de werving van arbeiders voor St. Thomé in Angola had verboden. Het motief, dat Cadbury en anderen aanvoerden voor de boycot van de cacao van St. Thomé, nl. dat de arbeiders in Angola werden geworven op eene wijze, die aan den ouden slaventijd deed denken, bestaat dus niet meer. Waarom gaat men dan toch voort met dien boycot-veldtocht, indien niet commercieele, in stede van de op den voorgrond gestelde humanitaire beweegredenen daaraan ten grondslag liggen?

Wat nu die gewraakte werving in Angola betreft en de mate van verantwoordelijkheid daarvoor van de planters op St. Thomé, schreef Willie het volgende:

„Er zijn afschuwelijke wreedheden gepleegd in het Afrikaansche binnenland. Dit is bevestigd door de O o z d e A n g o l a, een moedig te Loanda uitkomend blaadje, welks beschuldigingen, naar ik verneem, bij een onderzoek, dat door het bestuur werd ingesteld, gegrond zijn bevonden, waarop het noodige is verricht. Maar geen van hen, die zooveel te zeggen hadden over die werving van arbeiders voor St. Thomé, heeft er aan gedacht, dat elke verminking, elk sterfgeval op den tocht naar de kust onder de aangeworvenen een schadepost voor de planters van St. Thomé beteekende.

De humanitaire, die den ondergang van den planter wenschen, vergeten dat deze, al ware het alleen op utiliteits-gronden, evenzeer het wegnemen van deze misstanden verlangt als zij, en dat, indien hem dit niet gelukt is, de schuld niet aan hem ligt. Zijn aanhoudende klacht is, dat zijn eigen regeering niets voor hem doen wil, zoodat hij geheel op zichzelf verlagenten staat tegenover benadeeling door de werfagenten eenerzijds, leugenachtige voorstellingen anderzijds, en een boycot op den koop toe.

„Op gelijke gronden zouden de humanitaire ook de rijst van Rangoon moeten boycotten, want wat men daar waarneemt, verschilt al zeer weinig van het op St. Thomé gevolgde stelsel. In Rangoon is het gebruik om aan een maistry (w-ragenten opziener tegelijk) een voorschot te geven van 15 tot 20 roepijen per hoofd van de aan te werven arbeiders en hem dan voor de werving naar Indië te zenden. Hoe hij de lieden krijgt is zijn zaak. Bij duizenden komen die arbeiders naar Rangoon, meendeels zeer laag staande wezens, die dan een contract moeten teekenen, dat door den maistry mede ondertekend wordt, ingevolge eene Indische wet, die weinige van de door de Portugeesche wet gegeven waarborgen bevat. Maistry en arbeiders worden door een voorschotenstelsel vastgehouden en voor den oogst naar de rijstvelden gezonden, terwijl zij daarna te werk gesteld worden in de rijstpelmolens, waarbij hun persoonlijke vrijheid ongeveer dezelfde is als die van de meeste fabrieksarbeiders. Van hunne huisvesting te Rangoon bij de rijstpelmolens, van de malaria in vele gedeelten van het land, waar zij op de rijstvelden moeten werken, en van de epidemieën, cholera en pest, waardoor zij van tijd tot tijd worden bezocht, is het beste, zoo min mogelijk er van te zeggen. Loopen ze weg, het hetgeen wel eens voorkomt, dan voorziet de wet in hunne aanhouding en gevangenzetting tot tijd en wijle zij het geraden achten het werk maar weer op te vatten. Op Ceylon gelden deze bepalingen zelfs voor de huisbedienden, maar in de praktijk zijn het alleen slechte meesters, die daartoe hun toevlucht nemen. Te betoogen, dat zulk een wet in beginsel onnoodig is of slecht, tenminste voor zoover den koelie aangaat, is het vitale onderscheid tusschen Oost en West, blank en zwart, uit het oog te verliezen. Maar, waar ik hier in het bijzonder de aandacht op wil vestigen, is, dat wij, Engelschen, in dit opzicht niet zulk een standpunt innemen, dat het aan ons zou staan om de Portugeezen te veroordeelen.....

„Het is niet de schuld van den planter, dat de servicial van St. Thomé niet naar de plaats van herkomst kan worden teruggezonden, omdat alle gegevens daaromtrent ontbreken. De Angolees in den oertoestand is een dier gelijk — hij heeft geen tehuis en geen huisgezin. Dit moet wel in het oog gehouden worden tot recht begrip van de zaak. Hij verkeert in een overeenkomstig geval als een voor den dierentuin bestemde aap, met dit verschil, dat de dierentuin gemeenlijk te vinden is in streken met een voor het apenleven hoogst ongeschikt klimaat, terwijl van het nieuwe verblijf van den Angolees juist het tegendeel moet worden gezegd. De eilanden, met hun voor Europeanen doodelijk klimaat, zijn een waar paradijs voor de negers of zouden dit zijn, indien de Angolees daar slechts zijn ideaal zag verwezenlijken — absoluut niets doen, volop rum, en geen zorg voor den dag van morgen. Hij is immers tegen de malaria, en wanneer nu wordt aangevoerd, dat de sterfte onder de neger-arbeiders van St. Thomé dan toch zeer hoog is, is het antwoord daarop tweeledig: ten eerste, dat het niet aangaat de sterfte-statistiek in West-Afrika te vergelijken met die van eenige Engelsche stad; ten tweede dat de waarheid niet gezegd wordt ten aanzien van de oorzaken van het hooge sterftecijfer. Dr. Selvado Motta, een geneeskundige in Lissabon, die van 1903 tot 1906 op St. Thomé vertoefde, heeft de uitkomsten van een zorgvuldige studie dier oorzaken medegedeeld, namelijk dat de sterfte onder de negers op de ondernemingen bijna uitsluitend aan twee oorzaken moet worden toegeschreven, het misbruik van alcohol en het aardeten. Hij voegt daaraan toe, dat zoo het mogelijk ware, die twee ondeugden van den neger uit den weg te ruimen, de sterfte met 90% zou afnemen.”

Mopperen maar!

In een schrijven uit Senegal aan de Dépêche Coloniale werd medegedeeld, dat de regentijd daar vroeg was ingevallen, zeer ten genoegen van de landbouwers en van de handelslieden. De eersten verwachtten een prachtigen oogst en de laatsten heel wat product om te verhandelen.

Maar.....

„Die regenstroomen zijn nog al genadig geweest

voor den spoorweg. Op enkele plaatsen werd de lijn beschadigd, nl. tusschen Sebikotane en Pout, waar het bleek, dat niet voldoende gezorgd was voor het water, zoodat dit een gedeelte van den weg vernielde. In enkele dagen was de schade hersteld en werd het verkeer hervat. Maar, hoe regende het klachten en niet zeer malsche gedurende die korte interruptie. En dan alles, wat ik zool naar mijn hoofd kreeg toen ik de critici er op wees, dat „zulke dingen ook in Frankrijk voorkomen.” Hier gaat de regel blijkbaar niet op bij die lieden, dat de volmaaktheid niet van deze wereld is.”

Deze schrijver, die zich voor het eerst in de koloniën bevond, merkte verder op, dat niettegenstaande de heerschende hitte de critiek oftewel het afbreken van de orde was.

Niet allen zijn blijkbaar zoo gauw tevreden als de Hollander in zijne koloniën.....

De Noordwestgrens van Engelsch-Indië.

Volgens de laatste berichten van den correspondent van de Standard moet het in verschillende deelen van de grensstreken van Engelsch-Indië verre van rustig zijn, zoodat het waarschijnlijk wordt geacht, dat de opvolger van lord Kitchener als opperbevelhebber van het engelsch-indisch leger, sir O'Moore Creagh, zich onmiddellijk na het bevel te hebben aanvaard zal genoodzaakt zien, om eenige dwangmaatregelen te treffen tegenover enkele grensstammen, zooals de Mahsoeds en Khostwals.

De meeste wegen in die streken worden onveilig gemaakt door maraudeurs en van tijd tot tijd zendt men er troepen heen om opruiming te houden in de het meest verontruste streken. In de maand Juli 11. werd een vliegende colonne van de te Bannu gelegene brigade uitgezonden tot opsporing van maraudeurs, maar niettegenstaande de colonne in 40 uren tijds ongeveer 80 kilometer aflegde, kwam zij toch te laat. De vogels waren gevlogen en in het gebergte gevlucht. Van de colonne overleden twee man tengevolge van vermoeienis op den terugweg naar Bannu. Later kwamen nog herhaaldelijk berichten in van maraudeurs, waarop door de cavalerie eenige malen eene excursie werd ondernomen.

De noordwest-grens van Engelsch-Indië staat herhaaldelijk bloot aan dergelijke verontrustingen en in vele gevallen zijn het de mullahs, die den lieden wijs maken, dat de Emir van Afghanistan een opstand zou begunstigen.

Op de grens van het gebied der Waziris is thans groote waakzaamheid geboden, daar het engelsche bestuur daar een verbitterden vijand heeft in den mullah Powindah, die sedert 1902 er op uit was, zich van wapenen en munitie te voorzien. Na zich eenige jaren op den achtergrond te hebben gehouden, gaf Powindah in den laatsten tijd weer teekenen van leven en zou het wel eens kunnen zijn dat hij den heiligen oorlog tegen het engelsch-indisch bestuur ging prediken. Mocht het zoover komen, dan zal Engeland wel niet eer rusten voor het dien vijand in handen heeft om hem uit die streek te verbannen.

Malariabestrijding.

Dr. W. J. Simpson heeft in een verslag aan het Engelsche ministerie van koloniën het een en ander medegedeeld betreffende de bestrijding van malaria in de Engelsche koloniën in West-Afrika.

Indien met de door de medici in West-Afrika opgedane ondervinding in de praktijk rekening ware gehouden, dan zouden de groote steden aldaar zich in een gunstigen gezondheidstoestand kunnen verheugen. Maar voorzover de openbare gezondheid betreft zou het weinig onderscheid hebben gemaakt, indien de deskundigen kampjes thuis gebleven waren, daar hunne raadgevingen eenvoudig weg werden genegeerd.

Wel is waar is de toestand niet meer van dien aard, dat Sierra Leone en de andere West-Afrikaanse koloniën met recht kunnen worden geacht, den naam te dragen van het graf van den blanke, maar toch is de toestand er nog allesbehalve aantrekkelijk voor den Europeaan.

De tijden zijn zeker voorbij, waarin, gelijk blijkt uit de verslagen der Bazelsche missie, bijna alle zendingen spoedig na aankomst kwamen te sterven en toen als in het tijdvak 1843—1886 meer dan 33 percent het tijdelijke met het eeuwige verwisselden. Sedert is groote zorg betracht bij de keuze der vestigingen van de Europeanen: zoover mogelijk van de inlandsche wijken, was daarbij de leus, terwijl ook veel gebruik werd gemaakt van kinine als voorbehoedmiddel tegen de malaria.

Dientengevolge is de sterfte onder de Europeanen tot omstreeks vijf percent verminderd. Hiertoe heeft ook het feit bijgedragen, dat voor de ambtenaren in die koloniën en voor de kooplieden, die er niet tegen opzien om op eenigen afstand van hunne kantoren en magazijnen te wonen, kwartieren gebouwd

zijn in de heuvelstreken, waar zij niet in de onmiddellijke nabijheid der inlandsche wijken wonen. Ook is er in enkele plaatsen nog voor gezorgd, om de Europeesche wijk af te zonderen van de door inlanders bewoonde gedeelten, maar op vele plaatsen is ook hier niet aan gedacht, zeer ten nadeele van de gezondheid en het gemak van den blanke. In elk geval kunnen de Europeesche ambtenaren tengevolge van de gemakkelijke verbinding met Europa telkens voor den tijd van een jaar tot achttien maanden met verlof gaan. Ook wordt tegenwoordig de matigheid door de Europeanen in hooge mate betaald. Aldus doende, staan de Europeanen er in de West-Afrikaansche koloniën er niet meer zoo voor, dat men deze evenals vroeger het graf van den blanke zou kunnen noemen.

Maar wanneer men vraagt, welke voordeelen de Europeanen in West-Afrika hebben getrokken uit de ontdekkingen van Manson en Ross, en van de toepassing dezer ontdekkingen op de praktijk der openbare gezondheid, dan is het antwoord hoogst teleurstellend. De vooruitgang, die kan worden vastgesteld, is er een van individueelen aard, maar niet waar te nemen uit een oogpunt van de openbare gezondheid.

Dr. Simpson somde de verkregen resultaten aldus op: „Er kan, wat de laatste jaren betreft, worden geconstateerd, dat we uit een oogpunt van gezondheid vooruit zijn gegaan, maar de praktische toepassing van de uitkomsten der onderzoekingen van Manson en Ross tot bestrijding van de koorts heeft weinig merkbaare voortgang gemaakt. Zoolang deze toestand bestendig blijft zal de kust steeds een bedreiging uitmaken voor de gezondheid van den Europeaan, en wel in sommige jaren meer dan in andere. De gevolgen daarvan zullen zich niet zozeer in groote sterfte afspiegelen, dan wel in ziekte en ongeschiktheid voor den arbeid.”

Indien dus in den gezondheidstoestand der Europeanen ter Westkust van Afrika ook al merkbaare verbetering waar te nemen, dan is dit niet te danken aan de zorgen der gemeenschap, maar aan de zorg van het individu voor het eigen veege lijf. De gemeenschap heeft zoo goed als niets in dit opzicht gedaan, hoezeer natuurlijk ook de inlanders zouden hebben geprofiteerd van de dringend vereischte maatregelen. De reden van deze geringe bestuurszorg wordt door dr. Simpson gezocht in het feit, dat er in geen enkele van de Engelsche koloniën van West-Afrika een bijzondere gezondheidsdienst is aangevoerd, zoodat er ook geen enkele autoriteit wordt gevonden, die in het bijzonder voor den toestand op het gebied der openbare gezondheid kan worden verantwoordelijk gesteld.

Hierin behoort, naar dr. Simpson meent, in de eerste plaats verandering te worden gebracht, voordat aan de noodige verbeteringen op dit gebied kan worden gedacht.

Oost- en West-Indisch litteratuur-overzicht.

Weekblad voor Indië.

De heer R. B. opent Nr. 19 met een stukje over de Inlandsche pers en de aandacht, die men er meer en meer aan schenkt in de Nederlandsche. Hij is er echter maar matig mee ingenomen, want: „lot dusver zijn het lang niet alle inlandsche bladen, die door inlandsche journalisten worden bediend. Integendeel zijn het meerendeels Europeanen en Chineezers, door enkele inlanders als ondergeschikten geholpen. Zij nemen kennis van de Ned. pers in Indië, ontleenen daaraan veel en vullen het aan met eigen werk. Bij sommige bladen is dat eigen werk van eenige beteekenis, bij andere bijna niet. Het eigen werk draagt bovendien niet zelden een onaangenaam karakter. De inlandsche pers wordt nu en dan misbruikt door Europeanen en Chineezers, om er berichten en beschouwingen in opgenomen te krijgen, die de Europeesche pers verwerpt. Wat er zoo „aangebracht” wordt staat veelal niet hoog.”

Om kort te gaan, de schr. acht de tijd nog niet gekomen om de Inl. pers mondeling te beschouwen. „Misschien komt daarin een verandering ten goede, wanneer het vooruitstrevende deel der bevolking, de lagere ambtenaren, die in de Javaansche vereenigingen de hoofdrol spelen, het belang der inlandsche pers zich aantrekken?”

Deze ongunstige beoordeeling latende voor hetgeen zij is, willen wij er even de aandacht op vestigen, dat de schr. (onbewust?) een onbillijkheid begaat tegenover het Kol. Weekblad, door mede te deelen, dat de Nieuwe Courant begon met met de inlandsche pers te bespreken. Is het aan de aandacht van Dr. Broersma, die trouwens het orgaan van Oost en West niet eens noemt, ontgaan,

dat nagenoeg de gansche Inlandsche pers met grooten lof heeft gewaagd van ons Weekblad, dat door zijn rubrieken „Wat de inlander zegt” en „Wat de Chinees vertelt” het voorbeeld heeft gegeven te dezen opzichte? Eerst maanden later volgde o.m. de Nieuwe Courant.

Van de overige bijdragen in dit Nr. worden genoemd: De nieuwe leiders van het Leger des Heils op Java, kolonel Govaars en mevrouw Govaars geb. Wilson (met portret). — In memoriam. A. F. van Dewall (met portret), door Dr. Ph. S. van Ronkel (Een voortreffelijke levensschets, waarbij de alleszins bevoegde schrijver de volle aandacht legt op de groote verdiensten van den overledene in zake de Maleische taalbeoefening). — Politiebonden. II. De politiehond in Indië (slot), door Creusesol. — De verovering van de Allahstellingen op 13 Maart 1907 (slot), door Madjoe.

Vragen van den Dag.

Het October-Nr. van de Vragen brengt een kort artikelje naar aanleiding van Prof. Volz' onderzoekingen op Sumatra, getiteld: Periode van een droogte-klimaat voor Sumatra in den jongtertiairen tijd. De merkwaardige conclusie ervan luidt: In den oudsten tertiairen tijd lag de Australisch-Aziatische archipel veel meer dan thans onder de wateren der zee verdrongen, doch in de jongste afdeeling van dien tijd, in het Pliocen, ontstond een intensieve verheffing, welke er toe leidde, dat een breede landverbinding met het Aziatische continent tot stand kwam. Deze had een verandering van klimaat tengevolge; het vochtige klimaat werd in een droog klimaat veranderd. In het Diluvium kwamen weer belangrijke dalingen voor, en de landsamenhang werd opgelost in eilanden. Het is zelfs waarschijnlijk, dat in dien tijd de zee grooter oppervlakte besloeg dan thans. Ook afgezien van den betrekkelijken landaanwas door aanslibbing aan de kusten der groote eilanden, vooral van Sumatra en Borneo, kan men over groote uitgestrektheden een verheffing constateren bij de koraalriffen, die zich boven het water opheuren.

De Indische Gids.

De Oct.-af. biedt verschillende interessante artikelen. Het eerste is van Mr. F. C. Hekmeijer, getiteld: Adatoverschattingen, waarbij de schrijver zich op een nagenoeg onzijdig standpunt stelt (nagenoeg, omdat ook hij olijkbaar het „adatrecht” boven het „juristenrecht” stelt), en gaarne Prof. van Vollenhoven wil erkennen als den enthousiast en kundigen leider der adastudie in de nieuwe, de goede richting. Doch de schrijver kan met genoemden hoogleraar niet medegaan „in zijne overschatting van de adat, noch met zijn vaak onbillijke kritiek van opvattingen, welke niet precies met de zijne overeenkomen. Lof en blaam worden wel wat te kwistig uitgedeeld, en het wil mij toeschijnen, — zegt Mr. Hekmeijer — dat eene verdeling van personen en zaken naar hun standpunt tegenover de adat in twee groepen, waarvan de een nooit iets kwaads en de ander nooit iets goeds kan doen, niet zuiver wetenschappelijk, noch billijk is.”

De bekende historicus kolonel W. C. Nieuwenhuizen houdt vervolgens eene beschouwing over: De approviandeering van het Indische leger tegenover den inlandschen vijand van 1816—1840, waarvan het slot nog moet volgen en waarop we bij gelegenheid hopen terug te komen.

Van een belangrijk artikel van den heer J. E. de Meijer over: De drainage-theorie, laten wij hieronder de conclusie volgen, omdat deze zoo juist de strekking van het geheel weergeeft: „Het land (Indië) is niet meer te sluiten voor den Westerschen ondernemingsgeest en het buitenlandsche kapitaal en als behalve de Westelingen, ook Chinees, Arabier en Hindoe met vollen buidel weggaan, is zulks niet aan de Regeering, maar aan de Inlanders zelf te wijten... de instrooming van Westersche denkbeelden is niet meer te keeren en een periode van doctrinaire drogredenen zal de meer ontwikkelde inlander moeten doormaken. Op den duur mag verwacht worden, dat er onder hen zullen zijn, die een helderder inzicht krijgen in de stoffelijke en geestelijke verhoudingen, die de maatschappijen beheerschen, en dat zij niet datgene van een gouvernement zullen verlangen wat het niet geven kan, doch dat zij door eigen kracht, vlijt en volharding zullen moeten trachten mede te dingen in den wedloop om stoffelijk bezit, waaraan het gansche menschedom op zijn tegenwoordig standpunt niet schijnt te kunnen ontkomen.”

De heer S. Kalfj geeft het slot van zijn vlot geschreven artikel over Indische baanbrekers in de 17e eeuw, waarbij de schrijver op de hem eigen manier velerlei onderwerpen en personen aan de orde brengt en opnieuw van groote belesenheid blijkt geeft. De hoofdpersonen in het verhaal zijn Isaac en Jacob

Lemaire, die — gelijk bekend — voortdurend met de Oost-Indische Compagnie op gespannen voet leefden en haar zooveel mogelijk afbreuk deden.

Voorts bevat dit Nr. nog een Wederwoord op de kritiek van den heer F. P. Sollewijn Gelpke, door J. H. Nieuwenhuis, naar aanleiding van N.'s landtebeschouwingen; en eindelijk de vast rubrieken Varia (De asch van Gautama Boeddha. — Overeenkomsten met Inlandsche vbrsten in den O.-I. Archipel). — Maandelijksche revue van brochures, enz. door J. E. de M. — Koloniale literatuur. — Wetenschap en industrie (De staatsspoorwegen in Ned.-Indië in 1907. — Klapperbereiding op de Philipijnen. — Koprabereiding). — Maandelijksche bibliographie voor Oost- en West-Indië, door W. C. Muller.

De Indische Mercur. 1909. No. 39.

Inhoud: Monsters ruwe bietsuiker van verschillende herkomst, door H. C. Prinsen Geerlig. — Ultramarijn en Indanthreen, door H. C. Prinsen Geerlig. — Rubberkultuur in Malakka in 1908. — Het verbruik van caoutchouc. — Preanger kinabond. Het verkrijgen eener algemeene analyse-methode voor de fabrieks-basten. — Giroverkeer in Ned.-Indië. — De begroting van Ned.-Indië voor 1910. — Agrarische aangelegenheden. — De katoenkultuur in de Nederlandsche koloniën en bezittingen. — De opiumfabriek en rookopiumfabriek in Ned.-Indië. — De economische toestand in Japan in 1908. — Cultuurberichten. — Kleine mededeelingen. — Financieele berichten en verslagen. — Enz.

Verloskunde in Ned.-Indië.

Door Dr. H. B. van Buuren is eene brochure (bij Scheltema en Halkema te Amsterdam) uitgegeven, getiteld: Het verloskundig vraagstuk voor Ned.-Indië naar aanleiding van het rapport der Commissie tot voorbereiding eener reorganisatie van den burgerlijken geneeskundigen dienst aldaar.

Na lezing komt men onwillekeurig tot de conclusie, dat in Indië de toestanden in dit opzicht alles te wenschen overlaten en dringend verbetering eischen. Om zijn betoog — indien mogelijk — nog meer kracht bij te zetten, geeft de schrijver eenige afdeelingen (fotografische opnamen) van een dertigtal Doekoens baji (vroedvrouwen) uit de hoofdplaats Kediri, waarvan er slechts 2 eenigszins jong en net uitzien; de overige zijn of dicht bij de 50, of reeds daarboven; een drietal is volslagen blind nota bene!

De bekende professor H. Treub heeft het werk van een voorrede voorzien en zegt daarin o.a. aan het adres van Dr. van Buuren (die reeds meermalen in geschriften op het gebrekkige der verloskundige hulp wees): „Het is een gemeenplaats geworden dat, toen de Max Havelaar verschenen was, er een rilling door het gansche land ging. Uw brochure is niet de Max Havelaar en Gij zijt geen Multatuli. Gelukkig voor U! en ook niet eens ongelukkig voor haar wier belangen Gij bepleit. Zoo'n door het land gaande rilling is, als alle rillingen, een slechts kort durend verschijnsel, dat gewoonlijk weinig gevolgen heeft. Maar wanneer men, zoo duidelijk als Gij het doet, het erger dan onmenselijk gebeuren aanwijst; wanneer men, zooals Gij doet, aan het Nederlandsche volk kan voorrekenen, dat in Indië jaarlijks 20.000 vrouwen (zegge twintig duizend) middellijk of onmiddellijk tengevolge der bevalling en zeker 30.000 (zegge dertig duizend) kinderen omkomen, dan kan het niet anders, of daardoor moet een diepen indruk gemaakt worden. Laat ons hopen, dat de pas opgetreden Minister van Koloniën niet zal talmen met het vraagstuk der verloskundige hulp voor de Inlandsche bevolking op den weg tot oplossing te brengen.”

Grepen uit het zendingleven.

Jonkvr. H. B. de la Bassacour Caan, die zich immer voor het zendingwerk in den archipel interesseert, heeft met bovenstaanden titel een werkje geschreven ('s-Gravenhage, J. Bootsma), dat een tweetal ruim geïllustreerde verhalen bevat, welke door velen gelezen zullen worden, naar wij hopen. Het eerste is geheeten: Mawena. Een verhaal uit de Minahassa (van omstreeks 1830); het tweede: Een bezoek bij vader Van Dijken en bij andere zendingen op het eiland Halmahera.

24 ontwerpen over Indisch recht.

Mrs. J. A. Carpentier Altling, Ph. Kleintjes, C. van Vollenhoven en W. A. P. F. L. Winkel hebben zich met een adres tot den Minister van Koloniën gewend, waarin zij onder meer te kennen geven:

„dat zij van den aanvang af met groote belangstelling hebben gevolgd wat sinds Maart 1900, door opvolgende Regeeringen is beraamd en ontworpen om in de rechtsbedeeling in Indië over inlanders, onder anderen Christen-inlanders, de hoog noodige verbetering aan te brengen; dat schijnt te blijken,

dat gearbeid wordt in de richting van het in 1904 voorgedragen denkbeeld eener unificatie van inlandsch en Europeesch recht; dat het hun tot hun voldoening gelukt is tot volkomen eenparigheid te geraken over een drietal opstellen van wet van eenvoudigen aard — welker taalzuiverheid is nagezien door Dr. A. Kluijver te Leiden — en over daarbij behorende opstellen van nadere verordeningen met den inhoud van welke ontwerpen Uw Excellentie's adviseur voor inlandsche en arabische zaken, prof. dr. C. Snouck Hurgronje, zoover die inhoud binnen de grenzen zijner competentie valt, instemt, gelijk hij heeft toegestaan te verklaren, enz. enz.;

redenen, waarom zij zich veroorloven deze in 24 ontwerpen vervatte proeve — vergezeld van een bijbehorend schrijven van den heer J. W. Gunning, zendingdirecteur te Rotterdam — beleefdelijk aan Uwe Excellentie ter kennisneming aan te bieden in de hoop, dat vbor een spoedige verbetering van de rechtsbedeeling in Indië over inlanders, o.a. Christen-inlanders, hun arbeid van eenig nut zal kunnen zijn.”

Dit adres, met bijbehorende stukken, is ook als boekwerk verschenen (bij L. H. Becherer te Leiden) en heeft tot titel: Vierentwintig ontwerpen over Indisch recht. Artikelen 75, 109 en 124 Regeeringsreglement met uitwerking.

Vervolg opgave van bladen, tijdschriften enz., welke nieuw ter lezing zijn gelegd in de Leeszaal Heulstraat 17, Den Haag, die dagelijks, Zon- en Feestdagen uitgezonderd, geopend is van 10 uur voor- tot 6 uur nam.

De Javabode t/m 8 September '09.
De Sumatrapost idem.
De Locomotief idem.
Het Soer. Handelsblad t/m 7 September '09.
De Javasche Courant No. 70 en 71.
Ned.-Ind. Efiectenblad No. 35.
De Ind. Mercur No. 40.
Handelsberichten v/h Min. v. Land. No. 133
Kort Verslag der Verg. 2e K. S.-G.
Tijdschrift der Maatschappij v. Nijv., sept.-afl.
Publicaties v/h Ned.-Ind. Landbouw-Syndicaat, afl. 11 t/m 13.
Handelingen v/h Ned.-Ind. Landbouw-Syndicaat, eerste stuk b en c.

Officiële Berichten.

Uit de Javasche Courant van 3 Sept. 1909. No. 70.

Benoemingen enz.

Civiel Departement.

Benoemd: tot lid van den gewestelijken raad der Preanger-regentschappen E. P. van Staten ten Brink; van Soerabaja, F. W. J. von Hombracht en G. A. Fokker; tot architect bij het Dep. van B.O.W., L. van der Tas.

Tijdelijk belast: met de waarneming der betrekking van tijdelijk civiel gezaghebber de 1e luitenant-kwartiermeester F. de Bakker.

Militair Departement.

Gesteld: op zijn verzoek op non-activiteit van zes maanden de 1e luit. der inf. E. K. A. de Neve.

Overgeplaatst: naar Batavia de 1e luit. der genie I. J. Milborn.

Voorts bevat dit Nr. o.m. het Verslag omtrent de voornaamste gebeurtenissen in het gouvernement Atjeh en Onderhoorigheden gedurende de maand Juli 1909; zoomede het

Rapport der Commissie tot voorbereiding van de aanwijzing in 1909 van Candidaat-ambtenaren voor den Indischen administratieven dienst.

Uit de Javasche Courant van 7 Sept. 1909. No. 71.

Benoemingen, enz.

Civiel Departement.

Verleend: een jaar verlof aan den leeraar te Batavia W. van der Sluis; twee jaar aan den voorzitter van den landraad te Poerwakarta Mr. Dr. H. E. Klein; een jaar aan den houtvester H. J. A. M. Beekman en den civiel gezaghebber Ph. A. Schenkhuysen.

Ontslagen: op verzoek eervol de klerk te Semarang J. L. Dehude; de verpleegster W. H. Murenbeeld en de godsdienstleeraar J. J. van Broekhoven.

Benoemd: tot 3en commies te Batavia J. C. Jans; tot buitengewoon voorzitter bij de landraden te Kandangan en Amoentaï, Mr. J. B. R. J. F. Pilon; tot leeraar aan de Koningin Wilhelmina-school te Batavia D. J. Jut de Bourghelles.

Ontslagen: op verzoek eervol de assistent-wedana van Prigen Ngabehi Poerbowidjojo.

Benoemd: tot inlandsch officier van justitie met den titel van djaksa bij den landraad te Djember, Mas Soemodirdjo; tot lid bij den landraad te Sragen, Ngabehi Djojosoewignjo; tot deurwaarder te Tjilatjap H. P. de la Croix; tot onderwijzer 3e kl. te Djokjakarta L. J. A. van der Heijden.

Overgeplaatst naar Madioen, de onderwijzeres Mej. H. J. B. Elberg; naar Batavia A. Bijleveld; naar Cheribon A. F. van Doorn; naar Bojalali de onderwijzer B. K. Borghardt; naar Pemalang, de onderwijzer H. H. Verhoeff.

Militair Departement.

Bevorderd: tot eersten luit. de 2e luits. der artillerie O. W. Veldhuijzen en F. K. van den Berg.

Overgeplaatst: naar Lam Meulo de 1e luit. P. A. van Gheel Gildemeester.

Verleend: wegens ziekte een jaar verlof aan den machinist bij de gouv.-marine M. C. den Outer.

Extra-bijvoegsel: Verslag van het mijnwezen over het 1e kwartaal 1909.

Naamlijst van nieuw toegetr. Leden.

Contributie.

A. P. Eszeij, 1e Luit. Cav. O.-I. L., Amersfoort	f	2.50
L. Hundeshagen, Mijn-Ingén., Amsterdam	„	5.—
C. Baard, Dir. Sted. Museum, „	„	2.50
Dr. J. P. Kleiweg de Zwaan, „	„	1.50
H. A. van Dungelen, Apeldoorn, „	„	6.—
C. E. van Kesteren, Bussum	„	2.50
K. H. J. Creutz Lachleitner, gep. Kapt. O.-I. L., 's-Hage	„	1.50
Mevr. H. J. de Rijk geb. v/d Dungen	„	1.50
P. R. Vetter, Pres. Weeskamer m. v.	„	1.50
J. H. de Groot, particulier	„	5.—
Mr. A. G. N. Swart, Adv. Dir. Oranje Nassau Hyp. Bank	„	2.50
J. F. Sauerbier, particulier	„	5.—
Mevr. Wed. L. von Ende geb. Weijnschenk	„	1.50
A. J. Blankenhagen, Secr. Mij. Expl. Suikerfabr., 's-Hage	„	2.—
B. Bos, Hoofd Adm. Sinkep Tin Mij.	„	5.—
M. J. van Bosse, gep. Dir. B.O.W.	„	3.—
D. J. C. v. Reenen, 1e Luit. O.-I. L.	„	1.50
A. R. H. Braun, 1e Luit.-kw. O.-I. L.	„	1.50
Dr. H. Muller, ex-Consul Or. Vrijst.	„	1.50
L. C. Schalkwijk, oud-planter	„	12.50
Mr. W. de Roo de la Faille, oud Recht. Ambt.	„	1.50
J. Ledebor	„	2.50
H. B. van der Kolk, oud-Ass.-Res.	„	2.—
Jhr. H. Loudon, Dir. Kon. Ned. Petr. Mij.	„	10.—
M. van Geuns, Red. v/h Soer Hbl.	„	5.—
J. W. J. Rotteveel, 1e Mach. Gouv.-Marine	„	1.50
W. A. C. Whitlau, Contr. B.B. m. v.	„	1.50
Mr. H. Zillesen, Griffier 1e Kamer	„	2.50
M. Zandveld, Secr. v. Soerakaria m.v.	„	1.50
Mej. C. M. Vissering	„	1.50
R. Reinders, gep. Kapt. t. z.	„	2.50
W. P. van Duinen, gep. O.-I. Ambt.	„	2.00
E. J. F. van Brakel, Fabrikant	„	1.50
A. M. Maas Geesteranus	„	2.50
C. A. van Affelen van Saemsfoort, Ass. Res. m. v.	„	2.50
A. J. de Rambelje	„	1.50
Mej. C. L. H. van Leersum, Onderwijzeres N. O.-I. m. v.	„	1.50
J. Sibenga, oud-adm. Suik.fabr., Gron.	„	2.50
C. J. M. de Wilde, gep. Luit. Kol. Inf., Haarlem	„	5.—
Mevr. G. R. Kuhn, Hilversum	„	1.50
S. H. Kieviet, Lunteren	„	2.50
S. J. F. Blijdenstein, Bankier, Londen	„	5.—
S. J. R. de Monchy, Bankier, Rotterdam	„	5.—
L. te Wechel, Tapanoeli Cult. Mij.	„	1.50
J. Knaud, Stud. Tech. H.S., Voorburg	„	1.50
J. F. H. Schultz van Vlissingen, gep. Resident, Watergraafsmeer	„	1.50
Abdoel Rachman bin Karim, Panjangat (Riouw)	„	2.50
Tjauw Ping Lim, Tandjong Pinang	„	2.50
Soetan Indar Bongsoe, Hoeta Nopan, Tapanoeli	„	2.50
T. Hellwig, Onderw. 1e kl., Weltevreden	„	2.50
Mevr. Bettinger Eekhout, Bondowoso	„	2.50
W. Boetje, Referendaris, Batavia	„	2.50
Dr. C. J. J. van Hall, Dir. der Landbouw. Paramaribo	„	2.50
A. A. Heekers, Hoofd der Oranjeschool, Paramaribo	„	2.50
De Studie-Vereeniging „Minerva”, „	„	5.—

Magazijn
Het Anker,
 49 Veenestraat,
 27 Heulstraat
Den Haag

Witte Goederen.

Uitzetten voor Nederland en Koloniën

voor Heeren, Dames en Kinderen.

Vraag
 en
 Prijsopgaaf
 Zichtzending.

W. R. Winter, Kapt. Inf. O.-I. L., 's-Hage	f	4 —
H. W. de Vriendt, Insp. Leger in O.-I., „	„	3.—
W. Roos, Cand. Ind. Ambt., „	„	1.50
H. L. Vorstenbos, gep. Kol. tit. O.-I. L., „	„	1.50
Mevr. E. Vorstenbos, geb. Elbe, „	„	1.50
A. C. de Wilde, particulier, „	„	2.50
A. F. J. Romswinkel, „	„	2.50
Mr. J. Visser, Ind. Recht. Ambt., „	„	1.50
H. B. F. de Vries, Indol. Student, „	„	1.50
J. C. Heijning, Hoofd Ing. 1e kl. O.-I., „	„	1.50
N. A. Zilver, Alg. Ned. plaatsingbureau,	Amsterdam	2.—
Mr. W. Snellen, Leiden	„	1.50
L. J. C. van Es, Hoofding., Delft,	„	2.50

INGEZONDEN.

(Buiten verantwoordelijkheid der redactie.)

Variété „Flora”.

Wederom heeft Flora een nieuw programma op het repertoire gebracht, dat met de vorige kan wedijveren. Allereerst „The Radems” met hun potpourri-gymnastique voerden prachtige en sterke toeren uit. Zeer lief en accuraat waren de 5 Serah's, kinder dans- en zangensemble. Zij hadden dan ook een enorm succes. Henry Helme, de vermaarde Fransche Bariton-zanger, was in één woord verrukkelijk om te hooren; hij had dan ook een reuzensucces. Rio Hartmann's Honden-Pantomime was zeer amusant en moet men het geduld bewonderen om zoo'n aantal hondjes te dresseeren.

De welbekende piano-humorist Jules Boesnach was zeer leuk en vermaakte het publiek kostelijk. Zijn visschenbruiloft vooral is noemenswaardig.

Maar vooral The Emersons in hun nieuwe scène „In het zwembassin” mogen genoemd worden, hun toeren waren buitengewoon.

Na de Pauze Het Vroolijk Tooneel „Tien minuten in een auto” liep zeer vlug van stapel, en viel ook zeer in den smaak van het talrijke publiek.

De Bioscoop gaf zeldzaam prachtige opnamen te aanschouwen van de sportfeesten op Zorgvliet.

R.

Lijst van aangekomen en vertrokken Passagiers uit en naar de Indiën.

Passagierslijst van het stoomschip „Prins Willem II”, gezagvoerder J. W. van Slooten, van Amsterdam naar West-Indië via Madeira op den 1 October 1909.

W. van Beilen; Mevr. Koch en kind; W. J. Pet; Frl. C. Ponath; Mej. J. E. Tjon Akien; J. J. A. Carlée; O. K. F. Kruger, echtg. en dochter; B. de Jonge; H. J. Timmerman; K. Nesslering; Joh. Vogel; C. Amels; J. F. L. Houber; D. Corver, echtg. en 2 kinderen; R. T. Worst; 8 schepelingen der Kon. Ned. Marine.

Taxatie en Onderzoek.

TAXATIE van handelszaken en koopmansgoederen, bij zaakdeelnamen, koop en verkoop, brand- of waterschade; bij scheiding en erfenis.

H. van Holk, Notarieel-
 Accountant
 42 Gedempte Burgwal 42
 DEN HAAG.

Accountants-onderzoek.

Levensverzek. Mij. Arnhem.

Maatsch. Kap. Eén miljoen gulden (volteekend).

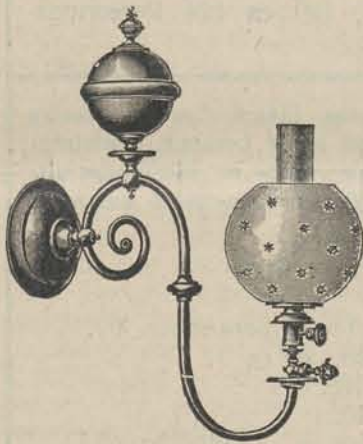
Bijkantoor te 's-Gravenhage: Kettingstraat 23,

Directeur W. J. FONTEIN.

Bijkantoor te Batavia: Kali Besar,

Directeur J. WILDEMAN.

Over de werking van Gasoline-Lampen.

Een der voornaamste wenschen van naar de tropen terugkeerende Europeesche verlofgangers is zich te kunnen voorzien van kunstlichtbronnen, die het prachtige Europeesche kunstlicht zooveel mogelijk nabij komen. Is in Indie, tenminste op Java, het Europeesche comfort in vele opzichten verkregen, de toestand is daar nog niet zoo als hier in Holland, waar de meeste plaatsen gasfabrieken, ja zelfs velen centrales hebben, voor de levering van electrisch licht. Wel heeft men op de hoofdplaatsen electrisch licht en is men soms door nabijheid van fabrieken in staat electrisch licht te verkrijgen. De overgrootste meerderheid echter moet zich des avonds behelpen met petroleum licht, dat in de meeste opzichten geen vergelijking kan doorstaan met het schitterende Europeesche gasgloeilicht. In de laatste jaren is hierin echter een verandering gekomen. De uitvinding van de GASOLINE-LAMPEN stelt ook hen, die niet in de nabijheid van gasfabrieken wonen in de gelegenheid zich van kunstlicht te voorzien, dat in lichtsterkte het Europeesch gasgloeilicht geheel nabij komt.

Wij laten hieronder een korte omschrijving volgen van de werking van deze lampen. In het algemeen bevindt zich boven aan een gasoline-lamp een koperen of bronzen reservoir, welk reservoir men op bovenstaande gravure zeer duidelijk ziet voorgesteld. Dit reservoir wordt gevuld met „gasoline”, een lichte benzine. Deze gasoline wordt uit het reservoir door een pijp eerst benedenwaarts gevoerd en daarna door een kromming opwaarts. Het reservoir wordt zoo hoog mogelijk gesteld om voldoende opwaartschen druk te verkrijgen. Onmiddellijk na de opwaartsche kromming bevindt zich aan de pijp een kraan, die door meer of mindere uitschroeven den toevoer der gasoline regelt. Meestentijds wordt deze kraan opengeleten en alleen gesloten, wanneer men de bovenlamp met brander, ter schoonmaking, afneemt. Na deze kraan gepasseerd te zijn komt de gasoline in een buis, waarin zich een katoenen pit bevindt, die tweeerlei doel heeft, ten eerste om de gasoline te reinigen, ten tweede om den te sterken opwaartschen druk eenigszins te remmen. Is de gasoline ook deze buis gepasseerd, dan komt zij vervolgens weer aan een kraan, die overeenkomt met de gewone gaskraan aan onze gaslampen. Is deze open, dan verleent zij de gasoline toegang tot een reservoir, dat slechts van boven een zeer nauwe opening heeft, zoodat dus de gasoline met een fijne straal opwaarts spuit in een ander (het laatste) reservoir. Dit reservoir, benevens een daarop gesteld ijzeren staafje, is vooraf door spiritusverbranding verwarmd, zoodat de gasoline tot benzinedamp overgaat en als zoodanig, evenals in onze gasgloeilicht branders, door fijne gaatjes ontsnapt, zich met lucht vermengt en een uitstekend brandbaar gas vormt.

Een volgende keer zullen wij U een doorsnee-teekening doen aanschouwen van zulk een gasoline brander. Gasoline lampen zijn in allerlei vormen verkrijgbaar bij de

Agentuur en Handel Maatschappij

voorheen VAN WELY en MORET.

Bazarstraat 50 's-Gravenhage. — Willemskade Soerabaya.

Bezoekt de showrooms dier Maatschappij, waar gij verschillende modellen tentoongesteld ziet, benevens een model gasolinelamp, die op een ander principe berust en die wij U een andermaal zullen beschrijven.

EXPOR

WEEKBLAD
 TOT BEVORDERING DER BELANGEN
 VAN DEN NEDERLANDSCHEN EXPORT

Abonnement per jaar:

Nederland
 Ned-Indië
 Proefnummers 25 cent

Uitgave:

STEENMEIJER &
 AMSTERDAM.

Gouden Medaille.

Internationale Tentoonstelling

Haargroei middel

merk „CRINOFLOOR”

zijn de middelen waarvan men het succes kan verwachten. Men wordt overtuigd daarvan aan de vele attesten, herstellende, welke gaarne op aanvraag thuis worden gezonden. Mondeling of schriftelijk ADVIES KOSTELOOS.

C. ROMEIJN, Haarkundige, Spui 25, Den Haag.

Eenig eigenaar.

CONDITIE BILLIJK. - NAMAAK VERBODEN.

Succes bijna altijd zeker.

VACANT.

N.V. Electr. Drukkerij „LUCTOR ET EMERGO”

Amalia v. Solmsstr. 2-4. Den Haag. Telefoon Interc. No. 4424

DRUKWERKEN op elk gebied.